

ASTFEL POATE ÎNFLORI VIAȚA

Notițe dintr-un dialog cu un grup de studenți implicați în „caritativa”,
gest care educă spre descoperirea de sine și a realității
(Milano, 12 martie 2018)

Julián Carrón Așa cum ne-am propus, azi lucrăm pe „caritativa”. Mărturiile pe care le-am primit demonstrează că este vorba despre un gest care îi face pe mulți dintre voi să înflorească. Uneori, unul sau altul exprimă experiența pe care o trăiește cu o forță atât de mare, încât poate fi utilă pentru toți.

Anna. Gestul de caritativa pe care îl fac eu este să merg la persoanele fără adăpost, o dimineață pe săptămână, și să le servesc micul dejun. Primul lucru pe care îl observ este că acel gest mă schimbă tot timpul, nu există o dată în care să ies de acolo la fel cum am intrat. În legătură cu asta, un instrument fundamental pentru mine este Sensul caritativei (L. Giussani, Soc. Coop. Edit. Nuovo Mondo, 2015), din care citim înainte de începerea gestului, pentru că reușește să le dea un nume lucrurilor care se întâmplă în acea oră. Al doilea lucru pe care l-am constatat este că, în timpul acelei ore de caritativa, sunt prezentă în prezent cum rareori mi se întâmplă în timpul săptămânii. Când sunt acolo și servesc micul dejun trăiesc cu toată ființa mea tensiunea de a răspunde nevoilor prezente, de la aducerea zahărului, la spălarea vaselor. Să fiu atât de prezentă în ceea ce se întâmplă mă face să mă bucur mai mult de toate, și mă face să fiu mai atentă. Iubesc mai mult ceea ce există, sunt mai disponibilă să primesc totul, și descopăr că să fiu așa îmi corespunde în mod infinit. În locul acela trăiesc acea diversitate «verificabilă» despre care vorbește textul de Școala de comunitate. Să merg în caritativa mă ajută să sesizez mai mult nevoile tuturor persoanelor pe care le întâlnesc. Într-o dimineață, o persoană fără adăpost îmi aduce o bucată decupată dintr-un ziar, cu poza unei fete, și mi-o dă mie, spunând că, după părerea lui, seamănă cu fata. M-a mișcat atât de mult gestul acela, pentru că și eu fac la fel în raportul meu cu Isus: în toate lucrurile pe care le fac, în toate chipurile pe care le întâlnesc, caut trăsăturile Celui care mă iubeste și îmi dă toate lucrurile, fiindcă de binele acela am eu nevoie.

Carrón. E ceva surprinzător ca cineva să participe la un gest și să poată spune: «Nu există o dată în care eu să ies de acolo la fel cum am intrat». Pe cine oare n-ar interesa să participe la un gest prin care să i se poată întâmpla ceva asemănător, care să poată schimba modul în care ne concepem, în care trăim? Atunci când don Giussani ne-a invitat – pentru o educare a sinelui nostru – să facem acest gest, trasa o cale prin care cineva poate vedea întâmplându-se ceea ce a povestit prietena noastră: acest gest o face să fie mereu mai prezentă în prezent, care e ceea ce ne dorim, în loc să trăim în prezent așteptând să se termine ca să începem apoi să trăim, așa cum facem de multe ori. Participarea la acel gest, spunea prietena noastră, «mă face să mă bucur mai mult de toate, mă face să fiu mai atentă» față de tot ceea ce se întâmplă.

Citesc acum câteva fragmente din intervenția unei fete care nu a putut veni, pentru că locuiește departe. Scrie **Chiara**:

«Studiez Științele Educației la Catania. Fac același gest de caritativa deja de șapte ani, adică de când am întâlnit mișcarea, în liceu; ba mai mult, a fost chiar caritativa cea care mi-a arătat natura și frumusețea a ceea ce întâlneam. E ca și cum caritativa ar fi „monopolizat” întreaga

mea viață și alegerile mele, pornind de la alegerea facultății: doream, într-adevăr, ca noutatea raportului cu celălalt să fie și centrul muncii mele. Circumstanța recentă prin care am descoperit valoarea reală a caritativei a fost, în mod paradoxal, împrejurarea alegerilor, în mod special o discuție pe care am avut-o cu unul dintre frații mei. El mă acuza că sunt inutilă societății fiindcă nu reușesc să identific un partid cu care să votez. După ce-am încasat-o, cumva ca să mă apăr, am început eu să îl acuz că stătea bine mersi pe divan și delega altora rezolvarea oricărei probleme. După ce am încheiat discuția, mi-a părut rău că i-am reproșat, pentru că, în fond, dinamica ce are câștig de cauză în el este profund umană: nimeni nu se mișcă decât dintr-un interes personal. Nici eu, în fond, nu mă mișc decât pentru un beneficiu, material sau spiritual, ce-o fi. Ne putem gândi că ne mișcăm pentru altcineva, și nu pentru sine, doar dacă recunoaștem că celălalt este un bine. Din această perspectivă pentru mine, în acești ani, caritativa a fost cea mai mare „școală politică”, dacă pot să spun așa: nu doar pentru că este o încercare de răspuns la o nevoie, ci pentru că de la persoanele pe care le-am întâlnit în acești ani am primit mai mult decât am dat și astfel am descoperit că celălalt este un bine pentru viața mea».

În discuția cu fratele se văd două modalități de a concepe politica: dacă problema este doar identificarea un partid sau este interesul pentru *polis*, interesul pentru binele comun, interesul pentru nevoia celorlalți. Fratele o acuză că nu a identificat cu cine să se alieze și ea răspunde cu o altă imagine a politicii. El, într-adevăr, identifică partidul, dar de la balcon! Sunt două atitudini față de politică. Atunci problema este ce anume îl poate face pe unul să se ridice din fotoliu, astfel încât să se implice ca protagonist în răspunsul la o nevoie; e nevoie, așa cum ne mărturisea prietena noastră, să participe la ceva care să fie o adevărată „școală de politică”, adică un interes pentru *polis*, pentru binele comun, pentru celălalt și nevoia lui. Aceasta este educația pe care o căutăm noi prin implicarea noastră în gestul caritativei.

Tommaso. *În anii aceștia am descoperit că gestul caritativei nu este unul desprins de restul vieții mele, ci chiar pătrunde în profunzime fiecare aspect al ei. Atunci când am început eram încă la liceu și era o profesoară care, de fiecare dată, ne amintea că mergem în caritativa ca să învățăm să iubim așa cum iubea Isus. Un an de zile fraza asta am păstrat-o fără să-i înțeleg sensul, gândindu-mă că era una din clasicele fraze de spus. Până când, datorită unor împrejurări de viață, nu am regăsit în mine o iubire pentru o altă persoană, care se purta urât cu mine, și până când nu am mai știut ce să fac ca să o iubesc, având în vedere că mă îndepărta de ea în toate chipurile cu putință. Atunci mi-a fost clar ce însemna propoziția aceea. Când merg în caritativa mă trezesc în fața mea cu niște oameni care poate nici nu mă suportă sau pe care eu însumi nu îi suport; nu decid eu, de fapt, pe cine să ajut să învețe în acea după-amiază: pot doar să decid dacă stau sau nu. De aici îmi vine un exemplu, care lămurește de ce spun că gestul caritativei pătrunde fiecare aspect al vieții mele. E legat de această sesiune de examene. Am învățat cu un prieten, chiar dacă mie nu prea îmi place să învăț cu alții, mai ales atunci când mi-i cuțitul la os, pentru că mă face să pierd timpul. Cu un an în urmă, până la urmă aș fi căutat tot felul de scuze ca să mă fofilez și să mă asigur că am timpul meu de învățat singur. De data asta însă am rămas cu prietenul meu până la sfârșit, nu de fiecare dată cu inima ușoară, pentru că efectiv îmi era cuțitul la os, și m-am întrebat de ce. Și de ce-ul mi-a fost evident. De doi ani caritativa nu este un gest frumos „în sine”: în fiecare săptămână, la after-school-ul din*

Martinengo, mă trezesc că pun la învățat niște copii care nu au niciun chef de învățat și nici de stat cu mine, și cu care nu se creează tot timpul un raport; cu unii se întâmplă, dar după multe încercări și multe luni. Acolo, însă, eu nu pot scăpa, sunt „constrâns” să îi privesc, să mă reinventez și să reinventez moduri noi ca să mă apropiu de ei și de nevoile lor. De asta caritativa este pentru mine o școală unde învăț un mod nou de a trăi orice lucru, chiar și învățatul – care a devenit mai eficient –, și care îmi permite să trăiesc raporturile într-un mod mai adevărat, de la familie la cel mai antipatic coleg de curs. Eu recunosc că am nevoie să trăiesc în acest fel. Este o recunoaștere derivată din doi factori: din experiența mea de viață și din confruntarea cu ceilalți care sunt mai în față decât mine – la început profesoara despre care am vorbit, acum alte persoane –. În al doilea rând, au fost esențiale alte două elemente: cărticica Sensul caritativei, ghid fără de care nu se poate, și fidelitatea față de caritativa, care se naște atât din încrederea față de cel care îmi propune caritativa, cât și din interesul față de această propunere.

Carrón. De ce pomenești aceste două elemente? Cum ai descoperit valoarea cărticicii pentru trăirea gestului?

Tommaso. Pentru destul de mult timp nu am înțeles aproape nimic, chiar primele dăți mi se părea doar un lucru „cielin”, formal; puțin câte puțin mi-am dat seama că ceea ce era scris în cărticică era adevărat: experiența pe care o trăiam la caritativa nu ar fi putut fi descrisă cu cuvinte mai potrivite.

Carrón. Și fidelitatea? Ce anume a însemnat pentru tine fidelitatea?

Tommaso. Doar pentru simplul fapt că am mers de fiecare dată acolo, fără să mă scutesc niciodată de nimic, a fost posibilă, mai apoi, o schimbare a felului în care stau cu familia mea, de exemplu.

Carrón. Să ne uităm la ceea ce ne mărturisește Tommaso. Cui nu i-ar plăcea să facă un gest care, așa cum a spus el, influențează, pătrunde, face să înflorească, într-adevăr, reînnoiește fiecare aspect al vieții? Nu este un gest desprins de restul vieții, ci este ceea ce umple de lumină toate celelalte aspecte ale vieții. Atunci când cuiva i se întâmplă ceva asemănător cu cele spuse de Tommaso este un bine pentru noi toți. Cu două condiții. În primul rând, e nevoie să nu trăiești gestul, așa cum de multe ori se întâmplă în zilele noastre, pur și simplu ca pe un răspuns la o nevoie, ca și cum ai face parte dintr-un ong, ci să trăiești gestul conform atitudinii ce ți se propune. Fiecare trebuie s-o descopere, încet, încet, așa cum a descoperit-o el prin broșura *Sensul caritativei*. Mulți oameni fac azi voluntariat, dar câți dintre ei pot spune că gestul acela pătrunde întreaga lor viață? Nu este un adaos ulterior, înțelegeți? Tocmai de aceea don Giussani a dorit să fie un gest condus, cum spunea prietenul nostru vorbind despre profesoara lui. Pentru o anumită perioadă de timp, așa cum a fost pentru el, se poate să nu înțelegi de ce – să zicem – profesoara conduce acest gest, sau de ce insistăm noi atât de mult asupra fidelității față de acea sugestie a lui don Giussani; dar, în timp, dacă ești fidel – iată cel de-al doilea element –, înțelegi și descoperi toată valoarea gestului pe care îl faci. Atunci trebuie, așa cum a făcut Tommaso, să ne acordăm timpul necesar – aceasta este fidelitatea – ca să poată ieși la iveală toată promisiunea pe care un gest precum caritativa o are în sine. Dacă, în schimb, trăim totul cu mare grabă, dacă preferăm ceva mecanic – băgăm fisa în automatul de sucuri și ne cade Coca-Cola –, pierdem ce e mai bun, adică nu facem o experiență. Trebuie să ne acordăm timp, astfel încât gestul pe care acceptăm să îl facem să își arate întregul potențial de schimbare și de influență asupra vieții. Prin participarea la gest, e important să nu se piardă cei doi factori pe care i-am pomenit: să trăim

gestul conform abordării propuse de don Giussani, fiindcă altminteri nu produce ceea ce spunem acum, și cu fidelitate.

Citesc o altă intervenție, primită din zona Reggio Calabria.

Scrie **Santina**:

«Acum câțiva ani, un prieten m-a întrebat dacă doresc să fac cateheză pentru caritativa. Eu am zis imediat da pentru că am încredere în el. În timp, însă, a trebuit să găsec eu rațiunile „da”-ului meu, ca să pot continua – în primul rând – să stau acolo. Toți anii aceștia mi-a fost clar felul în care caritativa a fost utilă în primul rând pentru mine și mi-am dat seama că a avut loc o schimbare a persoanei mele ...».

E interesant că toți subliniați acest aspect: primul „avantaj” al gestului de caritativa este pentru cel care îl face. Așa nu este vorba doar de cel care, cu autoritatea lui, îți spune «Fă asta!», ci tu ai oportunitatea de a verifica în experiența ta dacă ceea ce îți spune este adevărat sau nu. Mă uimește mereu faptul că Isus corelează chemarea de a-L urma cu însutitul: «Urmează-mă, dacă vrei să trăiești; urmează-mă și vei avea de o sută de ori mai mult, aici, pe pământ». Nu îți spune «Urmează-mă pentru că așa zic eu», nu, ci îți spune: «Urmează-mă pentru că eu îți promit ceva ce, dacă mă urmezi, vei putea verifica în viața ta». Ce anume? Însutitul, o schimbare pe care poți s-o vezi că are loc în tine. Însutitul nu este succesul pe care îl poți avea la caritativa, de exemplu; uneori, dacă cineva lucrează cu bolnavi sau cu cei care au o anumită dizabilitate, nu se vede niciun succes, înțeles în mod obișnuit. Adevăratul succes este creșterea eului pe care tu o surprinzi în tine, este o intensitate a vieții de o sută de ori mai mare: în relații, la învățat, în modul cu care abordezi realitatea. Continuă textul **Santinei**:

«A avut loc o schimbare a persoanei mele pe care eu nu o credeam posibilă».

A existat în ea o schimbare pe care înainte nu o credea posibilă. Atenție, nu se poate ca cineva să vadă această schimbare, să vadă însutitul, înainte să se implice: vede aceste lucruri doar atunci când urmează. Dacă ar spune: «Nu, vreau să văd înainte», atunci n-o să vadă niciodată, pentru că este vorba despre ceva ce trebuie să verifice în propria sa experiență. Prietena noastră adaugă:

«Dacă mă uit cum eram și cum sunt astăzi, nu pot decât să mă mir. Înainte stăteam și mă uitam, îi delegam pe alții, nu voiam responsabilitate, în timp ce acum m-am trezit că sunt protagonistă și s-a schimbat totul în viața mea, pentru că punând mâna și aderând la propunere am putut observa că nu e totul rodul grozăviei mele sau al unei performanțe de-a mele. Prin „da”-ul meu ființează Cineva care mă schimbă în primul rând pe mine și și lucrurile, fără să mă facă să pierd nimic. Cine ești Tu cel care mă caută mereu ca să mă facă să cresc, Tu care nu te saturi niciodată de mine? Sunt recunoscătoare pentru toate astea fiindcă am înțeles că nu mă pot opri la ceea ce am eu în minte, mai ales în momentele de efort, când mă gândesc că nu mai pot, pentru că, în fond, există Cineva care, prin da-ul meu, vine să mă ia și face ca totul să fie diferit».

Cum se poate ca, ascultând o mărturie ca aceasta, să nu se nască în noi o curiozitate, o poftă de a face aceeași verificare, de a vedea cum se schimbă viața atunci când urmezi pe cineva? În cultura noastră, cum spune don Giussani, a devenit de neconceput ca viața mea să se poată schimba pentru că urmez pe cineva, e de neconceput că eu pot înțelege și că mă pot schimba fiindcă urmez pe cineva. În schimb, fata aceasta demonstrează tocmai că doar dacă urmează pe cineva se schimbă, devine protagonistă a zilelor ei și înțelege mai mult ce anume este viața. Cine nu vrea să piardă această ocazie, să se hotărască!

Federica. De trei ani merg să fac caritativa în Precotto, un cartier din Milano. Îi ajut pe copiii din clasele de gimnaziu să învețe. În primul an – recunosc – a fost un gest foarte superficial: motivul pentru care mergeam era posibilitatea de a cunoaște pe unii dintre colegii mei, având în vedere că de-abia sosisem la Universitatea Catolică. Poziția mea față de caritativa s-a schimbat atunci când o prietenă de-a mea mi-a cerut să îi iau locul și să fiu punct de referință pentru ziua respectivă de caritativa și să invit pe cei din anul I să începem împreună caritativa. Acest lucru m-a „constrâns” să iau în serios, pentru mine, acel gest, altfel nu aș fi putut să-l propun nimănui. Don Pino ne-a spus, odată, că probabil caritativa este gestul cel mai educativ din tot ceea ce facem și că este ca un Ferrari: dacă îmi doresc un Ferrari, îl vreau frumos, întreg și nu fără o oglindă sau cu geamul spart. Caritativa ne este propusă ca un gest complet: nu se alege din ea un aspect sau altul, se ajunge la timp și nu se lipsește, fiindcă dacă lipsești sau dacă mergi când vrei înseamnă că de fapt construiești caritativa după bunul tău plac, și atunci mai bine nu o faci decât să îți pierzi timpul. Am avut încredere și am încercat să iau în serios propunerea. Încet, încet, după trei ani, încep să recunosc în mine importanța pe care o dobândește acel gest, mai mult decât altele, și mi-am dat seama de acest lucru în timpul sesiunii trecute. Toate examenele pe care le aveam erau miercurea și marțea după-amiază eu am mereu caritativa. În fiecare săptămână nu era scontat că voi „prăda” după-amiaza de studiu dinaintea examenului, mai ales într-o perioadă în care caritativa era un pic greoaie, nu aveam chef să merg și copiii pe care îi aveam înțelegeau puțin. Am schimbat două vorbe cu o prietenă de-a mea, Sofia. Amândouă ne gândeam să nu mergem în ziua aceea la caritativa ca să învățăm pentru examenul de a doua zi. Dar, în discuția cu ea, puțin câte puțin discuția s-a mutat asupra adevăratei întrebări: ce anume ne interesează în viață? Ne interesează să decidem noi ce facem cu timpul pe care îl avem și deci să decidem că unica perspectivă a zilei este să învățăm ca să luăm o notă bună la examen, sau ne interesează altceva? De ce am ales să facem caritativa anul acesta? Ce anume descoperim chiar și în dificultatea de a adera și de a fi fideli propunerii? Problema se mutase de la «ce facem? Ce e mai bine pentru învățatură?» la «ce mă interesează azi cu adevărat? Ce anume pot descoperi și descopăr în caritativa?». Ne-am despărțit fără niciun dubiu, nu fiindcă din punct de vedere moralist era corect să mergem în caritativa – „de la caritativa nu se lipsește” –, ci fiindcă pentru mine, a merge acolo înseamnă în primul rând să mă întreb din nou ce anume mă interesează cu adevărat în viață și eu uit de asta în fiecare zi. Sensul caritativei, chiar în marțea aceea, ne-a pus din nou în fața ochilor și a inimii aceste lucruri, pentru că într-un mic paragraf, intitulat Consecințe II, scrie: «Descoperim că, tocmai pentru că îi iubim, nu noi suntem cei care îi fac să fie fericiți; și că nici măcar cea mai perfectă societate, organismul cel mai solid și mai prevăzător din punct de vedere legal, bogăția cea mai mare, o sănătate de fier, frumusețea cea mai pură, educația civică cea mai elevată nu îi vor putea face vreodată fericiți. Un Altul este cel care îi poate face fericiți. Cine este rațiunea a toate? Cine a făcut totul? Dumnezeu. Atunci Isus nu mai rămâne doar cel care îmi vestește cuvântul cel mai adevărat, care îmi explică legea realității mele, Isus nu mai e doar lumina minții mele: descopăr că Cristos este sensul vieții mele. Mărturia celui care a experimentat această valoare e minunată: „Eu continui să merg în caritativa pentru că toată suferința mea și a lor are un sens”. Sperând în Cristos, totul are un sens, și anume, sensul este Cristos. În sfârșit, descopăr asta în acel loc unde merg în caritativa, tocmai prin neputința finală a iubirii mele: și aceasta e experiența în care inteligența se afundă în înțelepciune, în cultura adevărată». După ce ne-am întors acasă, eu și Sofia ne-am pus să învățăm până seara târziu, fără să pierdem nici măcar o secundă. Dincolo de faptul că examenul a mers bine, eram foarte bucuroasă de cum am învățat. Și când mă gândesc din nou, afecțiunea mea față de caritativa crește tot mai mult pentru

că văd o legătură foarte strânsă cu viața mea, cu celelalte zile ale săptămânii, mă ajută să îmi organizez timpul, învățatul, mă face să descopăr că timpul nu îmi aparține, de fapt, și că învățatul meu nu merge mai bine pentru că elimin lucruri din viața mea: ba dimpotrivă, tocmai dacă mă implic în anumite lucruri, mă pot pune la învățat cu o perspectivă nouă, care nu se reduce doar la a lua examenul. Ce anume mă interesează? Să descopăr că Cristos este sensul vieții mele, să văd dacă acest lucru este adevărat nu doar la caritativa, ci în relația mea cu părinții, la examene, cu prietenul meu și în apartamentul în care locuiesc. Mergând în caritativa învăț, încet, încet, să îl iubesc pe celălalt pentru că există: nu pentru că îmi schimbă starea de spirit sau pentru că e simpatic sau își face bine temele, ci pentru că există. Și asta e ceea ce îmi doresc cu adevărat față de toți. Mi se pare extrem de esențial pentru creșterea mea ca eu să lipsesc de la caritativa chiar dacă este ziua dinaintea examenului. În continuare nu înțeleg totul, dar am multe intuiții mici, răspunsuri și noi întrebări, care mă fac încontinuu să pariez pe acel loc.

Carrón. Fiecare ne oferă niște elemente ce nu trebuie pierdute. Federica subliniază un factor fundamental, care este integritatea gestului, adică «nu se alege un aspect sau altul, se ajunge la timp și nu se lipsește», care este un mod diferit de a repeta cei doi factori despre care vorbeam înainte: necesitatea de a respecta propunerea așa cum ne este ea făcută și fidelitatea. Gestul caritativei are ca rezultat schimbarea vieții noastre doar dacă îl trăim așa cum ne este el propus. Ea începe să vadă deja, după cum a spus, că «acel gest, mai mult decât altele» este determinant pentru schimbarea tuturor celorlalte lucruri. E interesant de observat cum invitația la o fidelitate a constrâns-o să se întrebe: «Ce anume mă interesează în viață?». E imposibil ca, la un moment dat, în fața examenului de-a doua zi, acea întrebare să nu iasă la iveală: viața însăși nu o scutește de această întrebare. Problema fidelității este crucială pentru că te constrânge, vrei, nu vrei, să îți pui întrebări și să iei decizii. Lucrul interesant, apoi, este să verifici dacă adeziunea elimină sau nu învățatul sau este ceea ce sporește mai mult dorința de a învăța și de a profita de timp. Altfel fac pe bunul creștin, dar apoi nu învăț, o las baltă. Nu, ea descoperă că gestul caritativei e strâns legat de viață și, deci, începe să vadă legătura dintre gestul caritativei și învățat, își dă seama că gestul caritativei nu este determinat de învățat, ci o ajută să vadă diferit învățatul și să sesizeze o utilitate a timpului pe care înainte nici n-o putea visa.

Anna. *Eu merg în caritativa la Bresso, la un after-school pentru copii, de la clasele primare până la liceu. Două fapte dragi din aceste luni. Primul s-a întâmplat într-o zi în care lucram cu copiii din clasele primare. Unul dintre ei este chinez; era foarte fără chef, nu îmi răspundea, nu reușeam să îi storc un cuvânt nicicum și când totuși răspundea spunea niște lucruri așa, la întâmplare. Începeam să mă enervez: încercam în toate felurile cu putință, cu diferite strategii, dar nu găseam niciun punct de sprijin ca să-l cuceresc și să își facă temele. Aveam în fața mea un zid. Ceilalți doi copii, însă, își făceau temele singuri și îmi puneau o mie de întrebări, aveau și multe întrebări din curiozitate. La un moment dat, secătuită de energie, în fața evidenței neputinței mele față de acest copil și uitându-mă la ceilalți doi, mi-am zis: «Cât de mult îmi doresc ca această realitate să te cucerească, ca tu să te bucuri de lucruri ca ceilalți doi!», convinsă fiind că nu îl puteam cuceri eu, dar că trebuia să se întâmple ceva pentru el. Unicul lucru pe care îl puteam face era să stau cu ceilalți doi care mă chemau. Am început să mă uit la ceilalți doi fără să mă preocup de el. După un timp, el mă întreabă: «E corect așa?», și îmi arată foaia pe care făcuse exercițiul. De acolo am reînceput să facem temele împreună. M-a impresionat foarte mult acest lucru, din două motive. Primul este că acea dorință sinceră, ca cineva să fie cucerit, este ceva nou pentru mine. La sfârșitul zilei îmi spuneam: ce ciudat, înainte*

de azi, copilul ăsta nu era nimeni, nu știam nici măcar că există și, pentru o clipă, am dorit fericirea pentru el. M-am întrebat: este doar un instinct natural? Aș spune că nu, pentru că sunt mult mai multe dățile în care predomină nervii, mai degrabă decât acea dorință. Și atunci ce anume mi s-a întâmplat de a făcut să apară în mine acea dorință? Al doilea motiv este că s-a întâmplat ceva – nici măcar nu știu bine ce – care l-a trezit, fără ca eu să fac nimic. La Exercițiile spirituale, în noiembrie, spuneai: «Forța realității impresionează atunci când o lăsăm să îi vorbească inimii (...). Ce impresionant! Ce capacitate de tulburare a cotidianității are realitatea!». Al doilea fapt s-a întâmplat la câțiva timp după. Într-o după-amiază eram cu alți trei copii care, la început, erau foarte buni; nu mi se mai întâmplase niciodată, dar eram acolo cu ei, cu toți trei și mă uitam la ei în timp ce, în liniște, își vedeau de treaba lor. În clipa aceea m-am simțit inutilă și m-am întrebat: dar ce fac eu aici? Imediat după, însă, întrebarea mea a devenit: oare poate avea valoare chiar și simplul fapt că sunt aici, că eu sunt? Unicul lucru pe care îl dau copiilor în clipa de față este faptul că sunt aici cu ei. Mi-a venit în minte punctul din caritativa care spune: «legea supremă a ființei noastre cere să împărtășim ființa cu ceilalți și să punem la comun eul nostru». Este fix ceea ce mi se întâmpla mie. Am intuit că chiar și numai simpla mea prezență putea fi utilă, nu pentru că aș fi făcut ceva, ci pentru că împărtășeam ființa lor, mă puneam la comun pe mine însămi. Ceea ce am văzut în aceste două episoade este că în caritativa descopăr mai mult adevărul despre mine. Mi se întâmplă tot mai des, în fața lucrurilor care se petrec – relația cu prietenii, învățatul, relația cu părinții, cu surorile, cu colegele mele de secție –, mă trezesc spunând: am nevoie să mă întorc în caritativa. Cu cât văd mai mult promisiunea de acolo, adică cu cât încep să văd mai mult că se schimbă ceva în mine, cu atât mai mult îmi dau seama de câtă nevoie am de acel gest pentru viața mea.

Carrón. E impresionant: cu tot efortul pe care l-a descris, din multe momente, tocmai datorită a ceea ce se întâmplă în ea, a apărut în ea dorința de a nu pierde gestul caritativei. Dacă nu ajungem la acest nivel, mai devreme sau mai târziu o să încetăm să mai mergem. E doar o chestiune de timp.

Margherita. *Și eu fac caritativa la Martinengo, îi ajut pe copii să învețe. Cu ceva vreme în urmă îmi era foarte greu cu o fetiță. De aceea, chiar înainte de a pleca, m-am confruntat cu una dintre surorile care conduc gestul și ea mi-a zis: «Oricum, tu nu știi cum, dar ea este pentru tine și tu ești pentru ea». Asta a adus o lumină nouă în prezența mea acolo. Săptămânile următoare, în fața aceluiași fete, având în minte ipoteza că ele ar fi fost pentru mine și eu pentru ele, mi-am dat seama de următorul lucru: ele nu sunt ale mele și eu nu sunt acolo ca să le domin. La fel, nevoile lor nu sunt cele care cred eu că sunt nevoile lor, ci sunt pentru mine. Acest lucru se întâmplă și cu fetele cu care locuiesc sau cu prietenii mei sau cu cei pe care îi văd la facultate: nu sunt ai mei și eu nu sunt cea care îi domină. Nevoile celorlalți, pe care adesea nici măcar nu le înțeleg în profunzime, le percep tot mai mult ca fiind o cale pentru mine.*

Carrón. Vedem că descoperirea acestor lucruri prin intermediul unui gest atât de simplu are o importanță capitală în toate relațiile: în relația cu iubitul, cu iubita, cu prietenii, cu ceilalți. Atunci când nu înțelegi care este nevoia celuilalt, iubit sau iubită, și crezi că ești tu răspunsul, începe de fapt tragedia. Pare puțin lucru, dar ar merita să mergeți în caritativa și numai ca să învățați acest lucru. Nouzeci și nouă la sută dintre certuri apar pentru că nu se înțelege acest aspect: îi reproșezi celuilalt pentru că nu îți dă ceea ce nu îți poate da, fiindcă nevoia ta este infinit mai mare decât ea sau decât el. Celălalt este ca o picătură care nu va putea niciodată să umple paharul. Iar lucrul acesta nu se descoperă doar pentru că repetați cuvintele corecte, ci pentru că, ciocnindu-vă rând pe rând de nevoia celuilalt, începeți să îl priviți pe celălalt conform adevăratei sale nevoi și începeți să percepeți la fel și propria nevoie.

Cum ar fi într-adevăr totul mult mai uman dacă noi am înțelege lucrurile astea!

Paolo. *Probabil că lucrul cel mai mare care mi s-a întâmplat mergând în caritativa este că am învățat ce este gratuitatea în raporturi. Într-o după-masă pusesem la învățat pe o fetiță cu care aveam de-a face de ceva vreme deja și căreia îi eram chiar simpatic. În ziua aceea nu voia să facă nimic. Am încercat s-o îndemn: «Hai, hai că poți». Nimic. Atunci m-am folosit de planul B: am dus-o la sora, lucru care de obicei funcționează. Nimic. M-am trezit în fața a două posibile poziții: să continuu să insist cu ceea ce aveam eu în minte, adică să mă gândesc că știu care este binele ei și nevoia ei, sau să iubesc pasul la care ajunsese pe drumul ei. Această alternativă a fost esențială pentru mine, în raporturi. Eram împreună cu prietena mea de doi ani și, în timp ce eu mă atașam tot mai mult de mișcare, ea se tot îndepărta, astfel încât a lăsat totul: mișcarea, Biserica etc. Pentru mine a fost foarte greu și dureros. La început, îmi venea s-o forțez: «Hai, vino la Școala de comunitate, știu că ai nevoie de asta». Am continuat așa trei luni, fără ca ea să se simtă privită. Eu însumi îmi dădeam seama că ceva nu merge. Într-o zi, o duc cu mine la o Școală de comunitate: pentru mine fusese foarte frumoasă dar, când am condus-o acasă, ea era tristă. În momentul acela m-am găsit din nou în fața acelei alternative și i-am zis: «Te rog, nu mai veni la niciunul din gesturile acestea doar pentru că insist eu!». M-am trezit iubind-o pentru pasul la care ajunsese pe drumul ei. Aceasta este privirea cea mai frumoasă pe care o pot avea înspre ceilalți și o pot avea doar pentru că este ceea ce primesc eu, în viața mea. Atunci când în Sensul caritativei scrie: «Noi mergem în „caritativa” pentru a învăța să trăim ca și Cristos», așa ceva se poate nu pentru că cineva îl simte pe Dumnezeu coborât pe pământ, ci pentru că acea privire de iubire, ca cea a deținutului față de paznici, despre care ne-ai vorbit tu, o simt în mine, o experimentez eu, și este lucrul pe care îmi doresc cel mai mult să îl dau celorlalți, în primis iubitei mele. Și fidelitatea, subliniată mai înainte, e necesară pentru că nu e așa că o dată ce ai înțeles ceva, ai înțeles pentru totdeauna: eu am mereu nevoie ca acea privire să fie reeducată.*

Carrón. E foarte frumoasă această legătură pe care a făcut-o Paolo. Este o documentare a ceea ce spuneam înainte. Dacă cineva trăiește viața gândindu-se că știe deja – «știu eu deja care este nevoia ta» –, chiar și atunci când îți „tărăști” iubita la Școala de comunitate, unicul lucru pe care îl obții este că ea devine tristă. A iubi libertatea celuilalt, a iubi punctul parcursului în care se află celălalt, înseamnă să aștepti derularea unui plan care nu este al nostru. Îmi aduc aminte mereu de un episod pe care îl povestește Giussani și care se poate aplica la ceea ce spune Paolo. Îl întrebau: «Dacă, în logica acestei forțe a prezenței și a îmbrățișării nevoii, mă adresez cuiva, colegului pe care îl întâlnesc la facultate și, la un moment dat, el îmi spune: „Uite, asta e o nevoie a ta, dar nu e o nevoie a mea”?»). E uimitor să vedem cum reacționează don Giussani în fața anumitor provocări. Fiecare poate spune: «Dar eu cum m-aș fi mișcat?», și apoi poate confrunța propria mișcare cu a lui Giussani. În loc să îndemne spre o încercare de convingere a celuilalt cum că și el ar avea aceeași nevoie, don Giussani spune: «Tu știi ce este în inima omului, pentru că este în tine. (...) Și tu înțelegi că celălalt nu înțelege ceea ce înțelegi tu pentru că este blocat». Atunci cum să îl ajuți? Punctul de pornire nu e o discuție („acuma te conving eu că ai nevoie asta”), ci conștientizarea faptului că celălalt trebuie să facă un drum, așa cum a fost și este pentru noi. Deci, înainte de toate, continuă don Giussani, în primul rând trebuie să «îi ceri Spiritului Creator să reinnoiască fața pământului aceluia om, pentru că nu putem face noi asta!», începe să te rogi pentru ca celălalt să își dea seama și, în al doilea rând, «trebuie să fii în fața lui, nu să insiști asupra lui» (*L'io rinasce in un incontro. 1986-1987, p. 364-366*). E același lucru cu copiii: trebuie să faci în fața lor, pentru că doar dacă faceți în fața lor, așa cum ați spus, se întâmplă ceva. Povestea mai înainte prietena noastră, vorbind despre cei trei copii: doi erau foarte atenți la teme, al treilea nu; ea insista cu ultimul, fără să obțină nimic; imediat ce l-a lăsat în pace un pic și

a început să lucreze cu primii doi, prin ceea ce trăiau ei și s-a trezit dorința și celui de-al treilea, și s-a apucat. Dar aceasta este metoda lui Dumnezeu: Dumnezeu alege pe cineva – pe aceia doi care încep – ca să îl atragă pe altul. De aceea nu trebuie să ne blocăm spunând: «Trebuie să i se întâmple ei ca mie». Nu. Lui Paolo i s-a dat ceva ca să poate ajunge și la prietena lui, dar după un plan care nu e al lui. La un moment dat și el începe să vadă: nu este vorba de a insista cu ea, ci în fața ei. Asta înseamnă să începem să ne familiarizăm cu umanul celuilalt, care nu este un mecanism pe care să îl pot manipula. Celălalt nu se mișcă pentru că eu pornesc motorul, cum își pornește Paolo motocicletă și pleacă. Prietena nu e ca motocicletă, are un motor autonom, și atunci nu se pleacă în fața acestei insistențe, și deci trebuie provocată în alt fel, punând în fața ochilor ei o viață, astfel încât, la un moment dat, conform unui plan pe care nu îl cunoaștem, să se poată descătușa o scânteie. Ca în mărturia citită la ultima Școală de comunitate: ani de-a rândul, un soț a trăit experiența mișcării și soția lui nici nu voia s-audă, până când, ea însăși – după treizeci de ani – a trimis o scrisoare ca să se înscrie în Fraternitate. Soțul a așteptat tot timpul necesar. Doar Dumnezeu iubește așa libertatea. Nu e că nu i-ar păsa: își trimite Fiul, și apoi pe toți cei pe care Cristos îi alege pentru ca el să rămână în istorie ca prezență – șirul martorilor – și ca să arate că există o posibilitate de schimbare; nu stă la balcon, continuă să acționeze, continuă să îi provoace pe oameni, dar iubindu-le libertatea. Astfel noi continuăm să trăim în fața celorlalți, dar nu știm când se va întâmpla ca ei să își dea seama și să adere.

Este un har atunci că ne este oferit gestul despre care am vorbit în această seară, cu acea forță de a ne schimba, de a ne face să înțelegem natura nevoilor noastre și ale celorlalți, și de a influența tot restul vieții. Să continuăm, așadar, să propunem acest gest tuturor, conform modalității cu care l-a conceput don Giussani. Fiecare trebuie să îl trăiască în întregimea lui. Dacă merge din când în când și apoi spune: «Păi, mie nu mi se întâmplă nimic din tot ceea ce am auzit în seara asta», îl înțeleg, dar e ca și cum ar spune: «Vreau ca motocicletă să meargă fără benzină, pentru că benzina costă». Nu se poate. Gestul trebuie primit în întregimea lui: are o natură a sa, și dacă ne este propus într-un anumit mod este pentru că doar așa poate aduce roade în experiența noastră. Ceea ce ne spune autoritatea, persoana autoritară, noi verificăm datorită însutitului pe care îl aduce în viața noastră. Este confirmarea faptului că noi, atunci când urmăm pe cineva, nu îl urmăm în mod irațional, ci suntem plini de rațiuni. Verificarea urmării este însutitul. Atunci, se vede de ce este convenabil, din punct de vedere uman, să urmăm. Atunci, când însutitul nu înflorește trebuie să ne întrebăm: dar eu urmez? Putem porni de la a urma pentru a verifica însutitul sau de la însutit pentru a verifica dacă urmăm sau nu. Dacă nu experimentez însutitul, poate e pentru că îmi gestionez singur lucrurile, nu primesc gestul în întregimea lui, așa cum îmi este el propus. Am avut cu toții posibilitatea de a vedea, în mărturiile acestei după-amiezi, că atunci când gestul este trăit așa cum ne este el propus, însutitul se întâmplă. Dacă cuiva nu i se întâmplă, să verifice dacă într-adevăr ia în serios gestul.

Dima. *O ultimă întrebare, care are legătură cu natura gestului. Tu ai zis mai devreme: «Caritativa nu este un voluntariat». Poți relua rapid observația?*

Carrón. Este o întrebare pe care aș lăsa-o deschisă. Spun însă: un lucru este pur și simplu să răspunzi unei urgențe, unei nevoi, și altceva este să descoperi natura nevoii și pe cel care îi poate răspunde. Cineva poate spune: «Merg acolo, fac ceva pentru ceilalți». E un lucru bun, să fim serioși, dar problema este să înțelegem care este nevoia celuilalt, să descoperim natura nevoii. Este doar o nevoie de a lua micul dejun? Să începem mereu de la nevoile cele mai externe: micul dejun, învățatul, nevoia de a fi însoțit datorită unei dizabilități specifice etc. Se începe de acolo, dar, încet, încet, iese la iveală, așa cum am văzut, toată profunzimea nevoii și atunci cineva înțelege că doar voluntariatul singur nu poate răspunde, pentru că nevoia este infinită față de ceea

ce pot eu să fac. Astfel, cineva începe să înțeleagă că există ceva altceva de învățat. Este acel aspect în care don Giussani dorește să ne introducă prin gestul și textul caritativei. E ca și cum ne-ar spune: «Ia uitați, sunt multe lucruri de învățat în cadrul acestui gest». Dacă noi îl reducem la ceea ce îl reduce mentalitatea comună, pe urmă ne vom trezi dezamăgiți, noi și ceilalți, pentru că, mai devreme sau mai târziu, ies la iveală adevăratele nevoi și, dacă gestul la care participăm nu ne face să înțelegem cine poate răspunde la adevărata nevoie, vom deveni sceptici sau disperăm. Isus a răspuns în felul lui la aspectul imediat al nevoii, foamea de exemplu. Imediat după, ar fi putut să facă un ong: de ce face Biserica? Pentru că știe că oamenii aceia au o nevoie mai mare. Nu e vorba că cei care au fost săturați prin înmulțirea pâinilor și a peștilor nu ar fi fost mulțumiți: voiau să-l facă rege, atât erau de mirați! Dar, înțelegând natura omului, Isus spune: «Nu vă dați seama că asta nu vă ajută, nu vă ajunge? Dacă nu mâncați carnea Fiului lui Dumnezeu și nu beți sângele lui nu veți fi cu adevărat bucuroși. Nevoia de hrană pe care o aveți este doar introducerea spre a înțelege natura adevărată a nevoii voastre». Acum, dacă și voi începeți să înțelegeți profunzimea nevoii umane, în același timp se lămurește că nu sunteți voi cei care pot răspunde nici la nevoia voastră nici la nevoia celuilalt – cea a iubitei, a iubitului, a copiilor etc –. Majoritatea celor care fac voluntariat se gândesc – cu bună credință – că răspund la nevoia celuilalt, nu văd această profunzime și deci, la urmă, ceea ce fac nu este chiar iubirea destinului celuilalt în toată complexitatea lui. Doar dacă începem să vedem natura nevoii, dacă începem să ne dăm seama că nu noi suntem cei care răspund acesteia și că este vorba despre a se deschide către Altceva («Altceva este cel care îi poate face bucuroși»), putem cu adevărat să stăm în fața umanității noastre și a fraților noștri fără teamă, ba chiar deschizând-o larg în mod constant. Începem poate să sesizăm care este diferența dintre caritativa și voluntariat. Dar sunt doar niște sugestii pe care data viitoare le putem dezvolta. Las deschis acest punct: în ce anume vedeți diferența dintre ceea ce trăiesc unii colegi de-ai voștri, de la facultate, atunci când merg să facă voluntariat, și ceea ce trăiți voi în gestul caritativei? Începeți să vedeți ce experiență fac ei și ce experiență faceți voi, pentru că dincolo de explicații e nevoie de a verifica pe teren lucrurile pe care le-ați auzit în această după-masă. Doar dacă ele apar în experiența voastră veți putea înțelege că gestul caritativei, așa cum este el propus, are o densitate și o capacitate de a educa înfinit mai puternice decât o activitate de voluntariat. Voluntariatul este un lucru bun, să ne înțelegem: să faci ceva e mai bine decât să pierzi timpul. Trebuie recunoscută valoarea acestuia dar, în același timp, să înțelegem – datorită lucrurilor pe care le-ați spus azi și a ceea ce veți observa mergând înainte – în ce constă diferența față de caritativa. Fiecare să facă comparația! Ceea ce ne va convinge să urmăm gestul așa cum ne este el propus, fără să îl reducem, sub influența mentalității comune, la o activitate de voluntariat, va fi doar experiența, și comparația cu ceea ce vedem în jur. Pentru a evita reducerea gestului, acesta este condus, îndrumat, și acest lucru nu este un adaos din afară. Pe lângă conducerea gestului, ne oferim un instrument, un text care să ne ajute să nu reducem gestul. Gestul întreg este deci alcătuit din gest și cuvinte legate în mod intrinsec: pentru a nu reduce textul și pentru a nu reduce gestul. Curaj!